

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an --- --- --- --- --- 40 Lei.
Pe jumătate de an --- --- --- --- --- 20 Lei.

Împare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Protestul

Sf. Sinod al bisericii românești, contra prigonirii bisericii rusești din partea bolșevicilor și celei grecești din Asia-Mică din partea turcilor.

Cu inima străbătută de fiorii durerii, primim chinurile fără seamăn prin care trece Sf. biserică ortodoxă a Rusiei, precum și creștinii din Asia-Mică. Ca în vremea stăpânirii păgâne, ea trebuie să vadă curgând sângele nevinovat al celor mai buni fii ai ei, frați ai credinței noastre, care nu vor să lase fără apărare sfintele locașuri ale Domnului.

Dar ei strigă, cer dreptate și apărare, și strigătul lor răsună dureros în sufletul nostru. Sunt frații cari pățimesc pentru credința lor, într'o biserică soră cu noi în Isus Hristos, și nu putem privi cu nepăsare apărarea lor vitejească cu arma duhului și pe mucenicii cari cad pe câmpul de apărare a credinței creștinești.

Sf. Sinod al bisericii ortodoxe românești, împreună cu Consistorul superior bisericesc, ca organe reprezentative ale ei, vin prin aceasta să exprime toată simpatia lor Înaltului patriarh al sfintei biserici ortodoxe surori, și tuturor arhipăstorilor, păstorilor și vitejilor apărători ai credinței ortodoxe răsăritene, al căror zbucium și durere îl privesc cu inima în freamăt și a căror durere o însoțesc cu lacrimile lor. Ele nu se îndoesc de biruința bisericii lui Hristos și în această vreme de grea încercare, fiindcă, după cum a spus un mare scriitor creștin, sângele mucenicilor este sămânța creștinismului, și pentru că după cuvântul apostolului Pavel se cuvine lui Hristos a împărăți până ce va pune pe toți vrăjmașii sub picioarele sale. (1 Corinteni 15, 25).

Dar până atunci, până ce va trece vremea încercării, nu putem decât să strigăm durerea

noastră în fața întregii lumi civilizate, să protestăm și să cerem din partea celor în stare și în drept să o facă, să le vină în ajutor, Sf.-lui Patriarh rus și tuturor fraților ortodoksi în suferință, cari nu au altă armă decât focul credinței lor și cari se sbat în cumplite și amare dureri.

Dumnezeu să sprijinească inima lor și să-i învrednicească de izbândire peste tot vrăjmașul și protivnicul.

O credință o cultură.

În ziua de 16/29 Iunie a anului curent se împlinesc 49 ani dela moartea Arhiepiscopului și Metropolitului fericit în Domnul Andreiu Șaguna. Iată se împlinește jumătate de secol decând poporul românesc de dincoace de Carpați mărturisește o credință și se adapă din o cultură, cari ambele formează școala lui Șaguna, spiritul lui Șaguna. Școala lui a fost temelia pe care s'a ridicat neamul românesc de dincoace de Carpați, neam a cărui suflet, lege și religie au fost invidiate de toți frații noștrii, ba chiar și de popoarele de lege și religie streină conlocuitoare cu noi. Acest Mesia al neamului nostru a știut mai bine, ca oricine altul unde zace puterea unui neam. Aceasta putere a știut că stă în legătura strânsă dintre școală și biserică, dintre preot și învățator. Preoțimea și învățătorimea i-a fost oastea credincioasă cu care a luptat dela 1848 încoace în contra doritorilor de desnaționalizare a poporului românesc.

Poporul, de care azi se ating cu mâni murdare mulți — poporul, pe care îl iau în-deșert azi toți, poporul românesc a fost spălat pe față, scos din scutece și ferit de foc să nu se arză, de cătră acești doi conducători firești ai lui de cătră preot și învățatori, și

niciodată nu a fost condus pe căi mai netede și mai morale ca atunci. Aceasta conducere a fost opera arhierelui Șaguna. El a lipit școala de biserică și a zis poporului: ține-le tu popor pe amândouă cu jertfa Ta, căci nimic nu îndrăgește omul mai mult, decât lucrul pentru care cheltuiește el muncă și osteneală. Atâta prețuiește un om ori un neam, cât prețuiește munca lui efectivă. Așa a cugetat geniul politic și pedagogic providențialul Șaguna și poporul l'a ascultat. Bogat și sărac au jertfit pentru școală și biserică pe întrecute; astfel că în decurs de câți-va ani ajunse neamul nostru la perfecțiunea de a-și întemeia o credință, o cultură proprie și încă pur națională. Nici marele arhieriu, nu ar fi luptat pentru acest ideal, dacă nu i-ar fi simțit necesitatea și dacă nu ar fi văzut bunele începuturi în aceasta direcție dela Lazăr, Eliade, Veniamin Kostachi și altor bătrâni cari nu luau numai îndeșert numele de popor ci îi doreau lumina mărirea și fericirea. Școala lui Șaguna a făcut epocă de cultură, iară școlarii lui ca: Barcianu, Popea, Popescu, Boiu, Crișan, Pușcariu, Șpan arhieriu de azi Bălan și profesorul Lupaș și alții, au fost și sunt tot atâția apostoli, de pe buzele cărora elevi mulți au cules miere, putere și entuziasm în lupta eroică, ce au dus-o pentru conservarea și consolidarea neamului. Armonioasa lucrare dintre Arhieriu și bărbații luminați cu cari s'a încunjurat a avut efecte sănătoase și a dat exemple poporului de rând, care a început să-și iubească ca ochii săi școala și biserică, cele două instituțiuni, cari au fost operă isvorită din propria sa jertfă și inițiativă. Ne aducem aminte și noi cei mai tineri, decum cei mai bătrâni, de câtă dragoste și entuziasm erau pătrunși: popor preot și învățători, la ridicarea unei biserițe fie chiar și din lemn, sau la deschiderea unei școale, fie cât de mică, luminată însă de Duhul credinței, a iubirei și a nădejdei în mai bine. Preoțimea noastră în dorul de a-și vedea asigurată școala și învățătorul nu cunoștea jertfă și oboseală. Câți preoți, nici nu s'au gândit să mai îngreuneze bugetele comunelor, cu întemeierea de fonduri — ori case parohiale, ci au locuit în case arândate scump, în case rele

nepodite și nehygienice — în timpul ce pentru fiecare slujbaș se zideau, case încăpătoare, iar pentru unii chiar palate, a suferit fără murmur însă toate, pentru că a știut, că jertfa, e nu numai un mijloc, dar e cel mai bun mijloc, prin care poți ajunge la ridicarea unui popor. Dar poporul? Câți mecenai? Câți cititori? Ajutători întemeietori și binefăcători de școli și biserici nu ascund arhivele Consistoarelor noastre?! Și toate le făcea poporul pentru școala sa, căci și mulțumirea sufletească eră mare, când fiul ori fiica, nepotul ori nepoata, la sărbătoreștile examene declamau cu sufletul întreg „Mama lui Stefan cel Mare“ „Movila lui Burcel“ ori Petru Rareș; iară peste un an doi din elevul de școală, răsărea, ca prin minune, cântărețul de strană, la spațele căruia sta de pază neadormitul instructor: învățătorul. O! timpuri fericite! Timpuri de glorie și mărire! Când vă veți mai re'ntoarce la noi în satele cele pustii!? Sau ce mâni sacrilege a tăiat firul care ținea legate pentru neamul nostru o credință și o cultură? Sunt mânilor sacrilege a Dalilei; care atunci când Samson eră mai puternic, pentru poște și mărire deșarte i-a tăiat părul capului, secretul puterii lui, făcându-l slab și fără putere!...

Contrastul dintre școala lui Șaguna și școala de azi e mare și în consecințele lui deadreptul dezastros pentru credința și cultura neamului nostru. Ideea centralizării școlilor e asămănătoare cu centralizarea apei de beut; înseamnă a conduce toate izvoarele cristaline ale munților în rezervoarul comun de unde cei însetați să alerge și să bea. Când rezervoarul e curat desine înțeles, că setoșii vor primi apă sănătoasă; durere însă că rezervoarul nu totdeauna poate fi curat și atunci din cloacă se vor contamina toți setoșii. Dacă o astfel de centralizare s'a putut înfăptui la Paris, nu se va putea la noi. „Învățământul trebuie se fie laic“ — e un răsunset de revoluționari superficiali — și dacă la Paris are rezon, ca o luptă între democrații francezi și Papa dela Roma, la noi nu se potrivește după cum nu se potrivește răsăritul cu apusul. — Sunt abia patru ani de când comunele noastre primesc lumina din centru și deja se pot observa bine, petele negre pe orizontul culturii

noastre naționale. Educația greșită a slujbașilor de stat de odinioară, de a nu ținea cont de recerințele sufletești a poporului, s'a încuibat și între slujbașii statului nostru, ceea-ce înstreinează tot mai mult poporul de școala statului și de carte, așa că mâine poimâine va trebui să intrevină o nouă și o nouă putere de a sili poporul să-și trimită pruncii la școală, iară învățământului silit îi urmează analfabetismul.

Poporul nostru trebuie lipit de școala, de biserica și de pământul lui, precum se lipește iedera de stâncă, căci îndată ce'l vom deslipi de aceste puteri, cari l'au crescut și l'au susținut — îl vom pierde . . . Deci o pedagogie mai smintită, un atentat mai periculos la baza statului nostru nu poate fi, decât a deslipi poporul nostru de școala și biserica lui; și făcând din poporul cel bun un monstru, căruia pe zi ce merge, pe urma politicei nefaste de centralizare îi seacă simțul de jertfă, de datorie și de iubire.

Nu știu cum se va sărbători semicentennarul dela moartea marelui Arhiepiscop Șaguna, însă sărbătoare adevărată, numai atunci va fi; dacă deținătorii puterii de stat de azi, se vor înfricoșa de umbra și memoria marelui Arhiepiscop și vor redă școala lui destinelor ei, ca să fie adecă iară cum a mai fost: un focular pentru o credință creștină și o cultură națională.

Odvoș.

Ioan Evuștan preot.

Nr. 1817/1922.

Anunț școlar.

Se aduce la cunoștință celor interesați, că petițiunile de primire în Institutul nostru teologic din Arad pentru anul școlar 1922/23 au să fie înaintate subscrisului Consistor cel mult până în 2/15 August 1922, instruite cu:

1. Extras de botez dela oficiul parohial extradat în timpul cel mai recent.

2. Testimoniul școlar prin care se dovedește, că are pregătirea recerută prin regulamentul institutului.

3. Atestat de moralitate dela oficiul parohial la care aparține, vidimat de protopresbiterul tractual.

4. Atestat medical despre starea sanitară și întregitatea membrilor corporale.

5. Dacă petentul dela absolvirea școalelor medii s'ar fi dedicat altei carieri, ori a avut altă ocupațiune, atunci prin atestat dela oficiul parohial, la care aparține, vidimat și de concernentul protopop, are să dovedească ocupațiunea și timpul petrecut dela ultima frecvența școlară până la timpul de față.

6. Se observează, că în anul școlar 1921/22 clericii seminarului nostru teologic au beneficiat de burse dela stat de câte 1000—1500 și 2000 Lei.

7. Cei ce reflectează la burse să alătore și atestat de paupertate, respective despre starea materială a lor și a părinților lor.

8. Intreținerea în seminarul teologic este obligătoare pentru toți elevii primiți în teologie.

9. Condițiunile de întreținere în seminar sunt următoarele:

a) În numerar 2400 Lei (adică două mii patru sute Lei) anual plătit în două rate semestrale anticipative la Cassa Consistorială.

b) Pe lângă aceasta taxă în numerar fiecare elev va mai plăti la începutul anului școlar și o taxă în alimente și anume: 1 m/m. făină; 1 m/m. cartofi; 10 klg. unsoare; 10 klg. fasole.

c) La intrare în seminar elevii vor aduce cu sine: 6 cămeși, 6 părechi de izmene, 3 cămeși de noapte, 6 părechi ciorapi ori obele, haine de pat (saltea, ciarciafuri, țol ori plapomă, pernă și o cuvertură de pat), 3 ștergare, 3 servete, păhar, cuțit, furculiță, lingură, o cească, 3 farfurii, piepten, săpun, perie de dinți — de haine — de ghete, ace, ață, hainele și îmbrăcămintele necesare.

10. Petițiunile au să fie timbrate legal și scrise cu mâna proprie.

11) Petenții se avizează, a scria corect și legibil locul ubicațiunii și poșta ultimă.

Arad, din șed. com. a Sen. bis. ținută în 16/29 Iunie 1922.

Ioan J. Bapp
Episcop.

Răspunsul acuzațiilor.

— „Bis. și Școala“ Nr. 22/922. —

Iubite Frate în Domnul!

Am citit articolul în care îți exprimi indignarea referitor la art. „Credința și religia în decadentă la sate“ scris de cutare domn inginer. Văd oarecăr nemulțămire ce apasă sufletul S. Tale și prin acel articol ai voi să faci să dispară oarecum învinuirile ce ni-se aduc.

Eu care tot așa simt cași S. Ta și acuzațiile aceste le-am auzit mai de multe ori, îți mărturisesc sincer, că nu vor dispărea niciodată, pentru că ele sunt susținute de regulă de oameni cu *noui sentimente românești*. Sentimente noi? Da, fiindcă noi Românii de azi avem foarte mulți oameni de aceia, cari numai după ce s'au tras noile hotărâ ale țării, au început să facă *mărturisire de credință românească*. Pentru ce numai acum? Pentru că mai înainte erau slujii la alți stăpâni, că neamului lor n'au voit să slujască, ba poate le-a fost chiar rușine să slujască „neamului de păstor“. Acum stăpânii s'au schimbat, schimbându-s'au dar și sentimentele lor.

Ce fac acești oameni? Ori unde se duc, în orice societate ajung, fac mărturisire de credință românească și când nu mai au ce vorbi s-acață de noi, de preoțime, acuzându-ne că pentru aceea merg trebile așa rău, că nu ne facem datorința. Ei bine! Treacă, meargă! Dar aceste învinuiri ni-se aduc și în mijlocul poporului. Poporul care aude așa ceva, mai ales din gura cutărui domnișor, poate să ne urmeze ca în trecut? Nu se poate, fiindcă poporul nostru e încă destul de naiv, ca să creadă tot ce aude, fără a-se cugetă, că cel ce-i vorbește acum, oarecândva eră vândut dușmanilor lui.

Iubite Frate! Noi n'avem să facem mărturisire de credință, pentru că credința noastră se vede din trecutul nostru îndepărtat și apropiat. Să ne întrebăm, câte broșuri au împrăștiat în popor acești domni, cari acum acuză, atunci când eră o primejdie să te declari că ești Român? Pe noi toată lumea ne cunoștea și ne arăta cu degetul, dar cu toate aceste am propovăduit credința noastră și am împrăștiat lumină românească în toată vremea și mai ales atunci, când acești mari voitori de bine ai poporului și țării românești de azi, erau ascunși pe undeva, de unde nu îndrăzneau să iasă, fiindcă „*nu voiau să-și pericliteze viitorul*“. Noi nu ne-am temut de acest pericol și am rămas acasă, lângă popor și așa curat și întreg l-am dat altora să-i poarte de grije.

Pe noi cei de azi nu ne prețuiește lumea, ca în trecut, fiindcă suntem o instituțiune foarte veche, cu un trecut foarte vechiu. „*Românului modern*“, nu-i trebuie lucruri vechi, iar cel „*nemodern*“ zice, că cu cât un lucru este mai vechiu, cu atât este mai

de preț. Nu te gândești, că Francezii, Germanii și alte popoară ar cheltui sume enorme numai dacă și-ar putea câștiga obiectele lor vechi, cari s'au nimerit în războiul trecut? Așa și preoțimea numai dacă ar dispărea ar ști lumea de ce mare preț a fost, fiindcă ea este cel mai vechiu relicviu al neamului nostru. *Preoțimea huiduită acum de toată lumea, nu știe ce va să însemneze atacurile din partea celor cu noi sentimente românești?!*

Ne acuză, că ne-am băgat în școală? Apoi bine, cine să se fi băgat? Ne-am băgat în școală și am învățat și atunci când statul maghiar nu ne dădea nici 3 bani, nu 300 Lei, ce ne dă azi statul românesc! Când nu va mai fi lipsă de noi în școală să fie sigur ori cine, că nu ne vom îmbulzi. Pentru serviciul nostru să nu așteptăm recunoștință, ci numai imputări! Nu cu forța am intrat noi acolo, ci statul a făcut apel la noi. Știind noi, că acolo este locul nostru, am intrat și ne-am făcut datorința. Oare câți dintre cei *moderni* au făcut ce am făcut noi?

Îți aduci aminte, că în decursul războiului, când învățătorii nostri s'au dus la războiu, noi am fost aceia, cari n'am lăsat satele fără școală, noi am fost aceia, cari ziua și noaptea am muncit pentru poporul nostru, am stat straie lângă el ca să nu-și piardă sufletul, care eră în primejdie. Acum în țara aceea, care e a noastră să nu intrăm în școală? . . . Statul unguresc nu ne dădea nimic, ușor puteam zice: Dacă nu ne plătește nimeni, nu slugim de pomână! Dar n'am făcut-o, pentru că aveam în sufletul nostru ascuns un tezaur, care ni-s'a dat în școlile acele, cari ne-au trimis în viață. Acest tezaur în alte școli nu s'a putut câștiga, nici chiar în cele de inginerie. Să înțelege de sine, că pelângă acest tezaur rămâi totdeauna sărac și sărac fiind, nu apari. Ca să apari și să creadă lumea cât ești de înțelept, îți trebuie mai întâi haine după ultima modă și apoi un monoclu la un ochiu. Când le ai pe aceste, poți face afaceri. Noi nu puteam face afaceri? Cum să nu! Dar atunci nu puteam stă acasă să păzim turma și s'o conducem la pășune bună.

Să nu fii dar năcăjit că suflă vântul, că știm noi de unde vine și dacă știm noi ne punem în contra lui și așa nu ne va putea mișca din loc. Să nu uți însă niciodată, că noi nu suntem nici comercianți, nici comedianți și deci n'avem lipsă de reclamă; ci lucrăm tăcând, fără ca să știe lumea, că ce facem.

Uite, Iubite Frate! Nu voiesc să mai lungesc vorba, că aceste toate le știi și S. Ta și ori care preot. Voiesc însă să-ți fac o asemănare: Inchipue-ți; că lumea aceasta e un ocean. Ești în mijlocul lui și te uști în toate părțile și dacă n'ai fi plecat din port, ai crede că n'are sfârșit. Vin furtuni pe mare, răstoarnă corăbiile și mai pe urmă valurile turbate ajung și se lovesc și de țărni, dar aici se resfrâng,

nu mai pot răsturna nimic. Cel mult aruncă gunoaie pe țărături, dar vin alte valuri și le spală și cu cât vin mai multe, cu atât ei vor fi mai spălați și mai frumoși. Vezi, țărături aceștia suntem noi preoții. Dacă oceanul n'ar avea țărături, de ce s'ar lovi valurile lui? Dacă n'am fi noi preoții, acuzațiunile ce ni se aduc, asupra cui s'ar îndreptă? Am rătăci pe ocean până ce ne-am prăpădi cu toții. Este lucru natural deci, că dupăcum valurile oceanului se lovesc de țărături lui, tot așa și toate curentețele să se îndrepte în contra noastră, a preoțimii, care este țărătura de granit al unei țări. Cu cât curentețele aceste sunt mai dușmănoase, cu atât mai tari să fim noi, să suferim tot mai mult, ca să primim toate învinuirile, întocmai ca țărătura, care primește toate loviturile. Aceasta s'o facem nu din interesul nostru, ci din interesul acelor care călătoresc pe acest ocean al lumii: Noi niciodată n'am făcut ceva pentru noi, ci totdeauna pentru ei. Așa s'o facem și de aci înainte.

Ca de încheiere îți amintesc de un articol scris de poetul nostru O. Goga pe vremea când eră ceartă între noi ardelenii. Ca să convingă pe contrarii, — cari s'au acățat și de el, — despre sentimentele lui curate și-a răscolit întreg trecutul. Când „cântărețul durerilor noastre“ n'a putut să-și convingă dușmanii a zis:

„Și când mă doare atâta sfat
S'atâtea vorbe rele,
Inchid oblonul dinspre sat
Și-mi cânt doinele mele.“

După aceste poetul n'a mai stat cu ei de vorbă, dar a cântat mai departe. Așa și noi să nu luăm în seamă clevețirile lumii, ci să fim și mai departe aceea ce am fost și-atunci, după cum visul poetului s'a realizat, așa și visul nostru se va realiza. Să ai în vedere totdeauna cuvântul Mântuitorului, adresat sf. săi apostoli: „De ați fi din lume, lumea ar iubi pe al său, iară căci nu sunteți din lume, ci eu v'am ales pe voi din lume, pentru aceea vă urește pe voi lumea“. (Io. 15. 19.) „In lume scârbe veți avea, ci îndrăzneți, că eu am biruit lumea“. (Io. 16. 33.)

Șoimoș.

Ilie Chebețu preot.

La ziua eroilor.

Discurs: Rostit la inaugurarea Monumentului Eroilor în Semlăc. De Dr. IOAN FELEA.

(Urmare și Fine.)

Pe mulți din ei am avut trista datorie săi îngrop în creierul munților, la San-Nicolo, Volano și Trient (provincia Trento). Abia puțini dintrâșii au putut fi salavați prin o intervenție la Divizia austriacă din Villa — Lagarina — unde ca preot am espus starea de plâns a acestor martiri.

Aceasta eră în Ianuarie 1917.

Dar timpul trecu și lucrurile se schimbă. Facurăm războiul până la Budapesta.

În primăvara anului 1919 scăpat de urgia bolșevistă eu avui marea onoare de a fi trimis într'o misiune în Italia, ca șeful unei misiuni de preoți și medici. Cu aceasta ocaziune Legațiunea României în Roma — între altele m-a încredințat și cu cercetarea datelor referitoare la eroii noștri, cari zac în țărâna strămoșilor noștri Romani — în Italia. E bine ca să amintim la ocaziunea aceasta că, osemintele eroilor noștri scumpi zac împrăștiate în toată Europa și Azia. De la Vladivostok până la Tesalonic și dela granița Japoniei și a Chinei până la Ostende în Flandria franceză.

Pentru aceasta guvernul nostru și în special Ministeriul de Război n-a între lăsat de a se interesa de soarta mormintelor tuturor eroilor noștri — ne făcând deosebirea în ce uniformă și sub care steag au luptat — și au trimis misiuni, în străinătate, cari cu un zel laudabil au adunat date, au aranjat registrele și au făcut fotografiile cimitirilor din țările străine, unde zac eroi români.

O astfel de misiune s'a trimis în Franța, unde ai noștri au luptat și căzut alături de frații francezi la Verdune și în alte lupte grele. Deasemenea o altă misiune s'a trimis în Germania, unde mulți eroi de ai noștri au fost decimați de boale și foame.

Numai în Rusia nu s'a putut trimite nici o misiune de felul acesta, cunoscut fiind tuturor haosul cumplit în care se află această țară.

Pretutindenea aceste misiuni după puțină au adunat date interesante, cari le au comunicat Societății „Mormintele Eroilor“ o secție a Ministerului de Război.

Misiunea acestei Societăți este una dintre cele mai importante pentru țară. În fruntea ei stă Mitropolitul Primat din București și e sub Înaltul Patronaj a MM. LL. Regele și Regina, fiind membrii toți Ministrii și toate Autoritățile superioare bisericești și civile. Aceasta Societate cu sediul la București are sucursale regionale în fiecare centru de județ, precum și în fiecare oraș și comună rurală, unde se află morminte de eroi. Rolul acestora este de a aduna toate datele referitoare la cei căzuți pe câmpul de onoare, precum și în frumsețarea mormintelor, exhumarea și transportarea osemintelor în cimitire de onoare cu paradă militară și delegațiuni.

*

În baza ordinului primit și după indicațiile date de Societatea M. E. dela București am fost autorizat să cercetez câmpul de luptă a fostului front Italian, precum și toate cimitirile mai importante din interiorul Italiei, unde zac Eroii Români. Cu această ocaziune am cercetat mormintele și cimitirele din zonele de război: Carsul și Trento, apoi cimitirele frumoase

din orașele: Roma, Milano, Triest, Verona, Bari, Genova ect.

Cuvintele mele sunt prea slabe ca să pot descrie toate câte am văzut pe acolo în anii 1920 și 1921.

Onorat Public Românesc! Cu plăcere vă fac și Dv. cunoscut că, Autoritățile Italiene, atât militare cât și civile — aflând că sunt român, mi-au făcut toate înlesnirile pentru îndeplinirea misiunii mele. Pe margina șoselei ce duce de la Gorizia (Görz) la Doberdo cimitirele se insirue în ordine sistematică și îngrădite, având fiecare mormânt de erou cruce de lemn sau beton. Pe crucile acelea am cetit și decopiat zeci, sute și mii de nume românești. Mulți din acești eroi au căzut fără vina lor sub steag și în uniformă străină. Ei sunt din exregimentele fostei armate austro-ungare. Nu voi uita niciodată mulțimea cimitirilor din valea de sub Monte-San-Martino și Doberdo, unde zac eroii din Exregimentele bănuțene No. 43 Caransebeș și 61 Timișoara. Cea mai mare durere am simțit, cercetând cimitirul de pe San-Gabriele, unde într'un mormânt comun zac osemintele nenorociților dar bravilor Moși din exregimentul 50 de Alba-Iulia. Pe crucia unui mormânt am cetit în limba germană: „Aci odihnesc 240 eroi“ — într'o singură groapă.

Nu puține sunt însă localitățile, unde am aflat destule cimitire cu Eroii din Armata Română, așa de exemplu la Trento și Bolzano (Bozen) și altele.

Țin să vă spun că avem îngropați în Italia patru feluri de eroi:

1. Români din armata Română, foști prizonieri austriaci.

2. Legionari Români din fosta armată austro-ung., cari luptând alături de Italieni pentru îndeplinirea idealului comun al Gintei latine, au căzut cu glorie mai ales la Piave. Râul Piave le va cânta vecinic Imnul de glorie, spunându-le că visul nostru Românesc este deja împlinit. Dormiți deci în pace bravi legionari, cari nu v'ați cruțat viața, ci ați fost hotărâți și conștii că idealul nostru *trebuie* să se împlinească „Il Piave mormoră“... frumosul cântec Italian de război îl veți auzi vecinic împreună cu frații vostri camarazi.

Dar mormintele de onoare a Legionarilor Români sunt la Avezzano și Casaie Altamura.

3. Prizonieri ai exarmatei în Italia și

4. Soldați Români în exarmata Austro-Ungară, căzuți la frontul Italian.

On. public românesc! Monumentul ridicat în comuna Semic la frontieră este un prinos de recunoștință adus eroilor amintiți de mine. Ași putea continua în felul acesta, însă v-ași obosea prea mult. În urma celor văzute țin să vă comunic la această zi a eroilor că țara noastră și noi toți cari avem frați căzuți pe frontul Italian avem să fim cu recunoștință Italiei. Scumpii noștri eroi — cunoscuți sau

necunoscuți — au morminte bine îngrijite și cruce la căpătâi. „Noi îngrijim — îmi spunea un ofițer Italian — de mormintele tuturor, și de ale foștilor dușmani, deci cu atât mai vârtos înfrumșetăm pe ale fraților de sânge și de arme români“. Deci aceasta vă poate servi de mângâiere și Dv., cari aveți pe cineva care zace acolo.

La marginea drumurilor ce duc în fosta zonă de război, un fior sfânt te pătrunde cetind pe tablite de lemn inscripția în limba Italiană: „Rispettate il campo dell'onore e della morte“!

Onorat public românesc! V-am comunicat datele acestea la ocazia de deschidere a monumentului eroilor din comuna Dv. pentru ca să aveți convingerea că a-ți făcut un lucru frumos și plăcut înaintea lui Dumnezeu și înaintea Neamului Românesc. Dar auzind și cetind la gazete ceea ce au făcut și ce vor mai face încă alții atât în țara noastră, precum și în alte țări pentru pomenirea eroilor, să nise pară că n-am făcut nimic.

Iar atunci când din partea Societății „Mormintele Eroilor“ se va porni ideea măreață cu liste de subscripții și colecte pentru ridicarea unui monument unic la București în onoarea „Soldatului necunoscut Român“ (Eroul Anonim) — unul din cei opt-sutemii — când osemintele lui de la Mărăști, Mărășești sau Oituz vor fi luate de sub o cruce pe care se poate ceti: „Aci odihnește un erou necunoscut“, atunci și noi toți de la mic la mare și de la un capăt până la celalalt al țării să dăm cu inimă curată obolul nostru, căci astfel fac toate națiunile mari! Așa au făcut francezii, englezii, italienii și americanii cari toți deja anul trecut au aranjat mari sărbări și festive în onoare marelui lor „Erou necunoscut“. Ca exemplu de măreție națională fie amintit în aceasta privință următorul. În Italia sa spesat toamna anului trecut numai cu desgroparea, transportarea și ducerea în procesiune a eroului necunoscut de pe Monte Grappa la Roma — unde a fost depus și cu mare pompă înmormântat sarcofagul marelui estind al națiunii și dulcele fiu al întregii Națiuni Italiene în Capitoliul Forului Roman, pe Altarul Patriei „(L'Altare della Patria)“ din monumentala „Piazza Venezia“, — suma fabuloasă de 33 milioane lire Italiene. Astfel știe să facă un popor cult! Iată cum știu alții cinsti pe eroii neamului lor. Or ce am făcut noi? Puțin de tot. Căci la noi toate merg greu. La noi toate lucrurile bune și frumoase prind greu, căci suntem cam greoi...

Ne trebuie deci școală, și multă inimă, care să bată românește. Ne trebuie focul sfânt al însuflețirii — întocmai ca și Apostolii lui Hristos, ca și Eroii Neamului — pentru tot ce este al nostru „românesc“.

Dați-mi voie să închei cu strofa întâi din poezia „Mărășeștii“ lui Radu Cosmin:

„Cuvânt cetluit pe vecie
Răsună ca'n cronici bătrâne,
In el sună gloria noastră,
Descopere-ți fruntea Române!
Căci mil de vieți secerate
Ce-și deteră purpura sloviei,
Cu cari se'nsemnă hotarul de jos al Moldovii“.
„Au fost eroi“ zice poetul, dar oare vor mai fi?!

Ce politică trebuie să facă preoții noștri.

In luna trecută s'a întrunit în Capitala țării, membrii Consistorului bisericesc. Din nefericire, ședințele acestei înalte instituții nu prea au fost urmărite de atențiunea publică decât atunci când la ordinea zilei se desbatea vre-un obiect, mai mult sau mai puțin senzational.

Totuși în Consistorul bisericesc s'au discutat în timpul din urmă, chestiuni generale atât de importante, cari interesează într'un grad atât de înalt însăși existența și propășirea neamului românesc, încât debaterile cari au avut loc ar trebui să se bucure de cea mai întinsă publicitate și de cea mai mare atențiune din partea publicului nostru.

Intr-o ședința a Consistorului, I. P. S. S. Mitropolitul primat Miron Cristea a cerut ca preoții și funcționarii auxiliari bisericești să facă o cât mai întinsă politică de propagandă religioasă și națională. „Fără o asemenea politică — a spus cu drept cuvânt capul bisericești noastre — temelia credinței strămoșești va slăbi, iar curentele streine se vor consolida în România“.

I. P. S. S. Mitropolitul Pimen al Moldovei unindu-se cu propunerea pe care Mitropolitul Primat a făcut-o, a spus că este regretabil faptul că cei mai mulți preoți din țară în loc să facă azi o politică de propagandă religioasă și de cultură națională, se dedau la politică pătimășă de partid.

Constatarea aceasta rostită de unul din șefii bisericești românești e cu atât mai tristă cu cât este mai adevărată.

Sunt preoți cari, înregimentându-se în anumite partide nu-și dau seamă că luptând pentru impunerea unor programe și rieiicarea câtorva oameni, cari vor să parvie, nu fac altceva decât să încurajeze lupta de clasă, pe care o condamnă legile bisericești și să întărească curentele străine cari tind să se consolideze în România marită.

Propunerea Mitropolitului Primat, de-ase încep o propagandă culturală și națională fiind îmbrățișată în principiu, de către membrii Consistoriului bisericești

cesc s'au căutat, în discuțiile urmate, căile pe cari preoțiimea noastră ar putea fi întoarsă de la politica de partid la aceea, care este a țării întregi.

În afară de propunerea preotului econom D. Georgescu-București, de a se înființa, sub controlul consistorului superior bisericesc o mare societate culturală de propagandă națională și religioasă, ni se pare foarte îndreptățită și binevenită observațiunea Episcopului Vartolomei al Râmnicului.

P. S. S. Episcopul Vartolomei a crezut și a afirmat că pentru îndrumarea preoților pe calea propagandei religioase și naționale, este nevoie, în primul rând de consolidarea materială a acestor servitori credincioși ai Statului și Bisericești, cari se găsesc azi în cea mai proastă situație pecuniară.

Preocuparea acestora de a-și asigura traiul de toate zilele, îi aruncă cu ochii închiși în orice politică și îi îndepărtează de biserică, trimetându-i la ocupațiunii streine de menirea pe care dâșii ar trebui s'o aibe în viața statului.

După câte știm, guvernul care a venit la cârma țării pentru consolidarea materială și însănătoșirea morală a României Mari, are în programul său și chestiunea bisericești unitară de stat, și care va trebui să fie rezolvată odată cu întocmirea noii constituții.

În comisiunea afacerilor bisericești care a cercetat și-a întocmit chiar unele proiecte de organizare a corpului religios, s'a dat o mare atențiune chestiune care privește îmbunătățirea situației materiale a preoților noștri. Și dacă grelele sarcini de ordin financiar, cari stau deocamdată la baza organizației statului, ar împiedeca deocamdată guvernul să facă tot ce crede c'ar trebui să se facă în această direcție, va trebui să fie în preocuparea conducătorilor, mijloacele necesare cu cari s'ar stimula și inițiativa particulară, datoare să vină în ajutorul Bisericești și-a slujitorilor ei.

Și aceasta cu atât mai mult cu cât e bine știut că, dacă școala cultivă mintea copiilor, biserică cultivă sufletele celor cari au trecut vârsta copilăriei.

In tot cazul chestiunea extrem de importantă a politicești religioase și cultural naționale pe care trebuie s'o cultive preoțiimea noastră nu trebuie abandonată ci rezolvată cât mai repede și cât mai bine.

INFORMAȚIUNI.

Nenorocire groaznică.

Sâmbătă în 4/17 Iunie între orele 4—5 d. a. pe hotarul comunei noastre Chisindia sau descărcat o groaznică furtună și atunci tresnetul a lovit pe doi bărbați Mercea Petru

și Nicolae Codru, cari erau la săpat de cucuruz, iar în altă parte a comunei pe o femeie Silvia Rasca și toți trei au murit îndată.

Duminică în 5/18 Iunie sau făcut la toți de odată înmormântarea. În mormântarea s'a făcut prin P. On. Domn. protopresbiter al tractului Florian Roxin împreună cu preoții Iuliu Bodea, Ioan Cosma din Buteni, Miron Crecu Bârsa,^o Nicolae Toma Voivodeni, Pahomie Corpaș ieromonah Vasoia și preoții din loc Dionisie Mateeș și Ștefan Stan în fața unii public foarte mare de aici și din comunele vecine. P. On. D. protopop a ținut o predică foarte acomodată, care au stors lacrimi din ochii tuturor. Au mai luat parte la înmormântare Dr. Sabin Dan avocat, care au donat coșcingurile la toate victimile, Dr. Erdős jude de ocol, Cornel Voda director la școalele de stat din Buteni, învățătorul de stat Drinco și notarul din loc Nicolae Peia. A cântat corul din loc și cel din Buteni, în decursul serviciului până la morminți.

Chisindia, la 12/25 Iunie 1922.

Dionisie Mateeș
paroh. rom. ort.

Monumentul V. Onițu. Direcția liceului „Andrei Șaguna” din Brașov roagă pe toți cei ce au primit liste de colectă pentru monumentul V. Onițu, să binevoască a le înapoia în timpul cel mai scurt. Ziarele românești sânt rugate să reproducă această cerere.

CONCURSE.

Pentru îndeplinirea parohiei a doșua din **Bârsa**, se publică concurs cu termen de **30 zile**.

Dotație: 1. Sesiă beneficiată de fostul preot, 13 jug. arător 14 jug. fânaș la deal.

2. O grădină parohială.
3. Bir și stole legale.
4. Intregire dela Stat.

Alesul va catehiza fără altă dotație. Va plăti dările publice după sesiă și grădina par.

Parohia e de clasa II. Reflectanții să-și nainteze documentele oficiului prot. din Buteni ținând cont de dispozițiile regulamentului, iar cei din alte dieceze pe lângă literele demisionale vor acluda la petit dovadă despre consentimentul Episcopului nostru diecezan spre a putea reflecta la aceasta parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin* protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa III-a din **Bonteași**, se publică concurs cu termen de **30 zile**.

Dotație: 1. Casa parohială.

2. Sesiă din 24 jugh. parte arător, parte fânaș.
3. Stole legale.

4. Intregire de salar dela Stat.

Preotul va catehiza fără alta dotație la școala conf. când va fi. Va plăti dările publice după sesiă și casa parohială.

Reflectanții să-și înainteze documentele oficiului protopresbiterial din Buteni ținând cont de dispozițiile regulamentului, iar cei din altă dieceză au să dovedească consimțământul Consistorului și respective a Episcopului diecezan de a putea reflecta la acesta parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin* protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. II. din **Fădimac**, tractul Belinț, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesiă parohială constătătoare din 30 jughăre, și anume 24 jugh. arător și 6 jugh. fânașe.

2. Casă parohială fără supraedificate cu intravilan de $\frac{3}{4}$ jugh.

3. Stolele legale.

4. Bir; o spene de cucuruz sfărâmat dela fiecare număr de casă.

5. Ajutorul dela stat, pentru care parohia nu garantează.

Alesul are să plătiască dările după sesiă, după casă și după intravilan și să catihizeze la școala din loc fără altă remunerație.

La concurs, cu provocare la înaltul act Consist. Nr. 1528/1922 întru cât nu se prezentează reflectanți cu pregătiri de clasa a II-a, se admit și de cei cu cvalificație de clasa a III-a.

Concursele ajustate în regulă și cu atestat despre eventualul serviciu de până acuma, se aștern of. ppresb. ort. rom. din Belinț, adresate Comitetului parohial din Fădimac, pe lângă stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii.

Reflectanții, în terminul concursual, se vor prezenta în sf. biserică din Fădimac, într-o Duminică sau sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea în rituale și în oratorie.

Concurenții din altă dieceză, nainte de a se prezenta în parohie, trebuie să se prezenteze protopresbiterului tractual, spre a dovedi că au cvalificația poftită de concurs și P. S. Domn. Episcop diecezan, pentru a le da binecuvântarea arhierască.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu* ppbiter.

—□—

2—3

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial

Cenzurat: **V. DÂRLEA.**